SOCIOLOGIE ROM ANEASCA
Revista Sectiei Sociologice a Institutului Social Roman. Director
D. GUSTI. Anul I, 1936, nr.1

VECINĂTĂȚILE DIN DRĂGUȘ

Studiul organizației sociale, numite de către sași „Nachbarschaft" și de către români, „Vecinătate", poate da prilej unor încercări de stabilire a ariilor culturale proprii celor două popoare, precum și a mecanismului prin care anume influențe s'au putut exercita dela un popor la altul.

Intr'adevăr, principiul de organizare socială a satului românesc, uneori chiar și a orașului românesc, este întemeiat pe un anume sistem de rudenie de neam, care poate fi folosit atât la organizarea administrativă sătească, cât și la stăpânirea în obștie a averilor. Pe când orașele și satele săsești, născute fiind din colonizare, au la bază principiul pur spațial al așezării vecinilor unii alături de alții. Neamul cuprinde cete întregi de oameni, descinzând dintr'un acelaș bătrân, pe când vecinătatea cuprinde, mecanic, în sânul organizației ei, pe toți aceia care, aparținând grupului colonizator, stau pe un acelaș loc.

Tipologic, avem deci două morfologii sociale neted deosebite: de o parte un sat românesc „genealogic" împărțit pe un anume număr de neamuri, fiecare având sau nu locuri de așezare proprii; de altă parte un sat săsesc, tăiat în mai multe zone geografice, cuprinzând un grup de vecini, indiferent de faptul că aceștia ar fi sau nu rude între ei.

Desigur că această încercare de tipologizare a celor două feluri de sate, este foarte sumar expusă astfel. Realitatea contemporană ne înfățișează o învălmășeală de forme, trecând treptat de la un sistem morfologic la altul, precum și abateri spre alte tipuri de organizare, moderne, cu totul altele. De altă parte, vecinătatea sașilor din Ardeal, păstrează amintiri din forma de organizare, pe bază de neam, a țării de origină a sașilor, foarte vizibile în terminologia vecinătății (șeful ei fiind numit cu un termen familial, Nachbarvater) sau, după cum au afirmat istoricii noștri, urme de foarte străvechi influențe românești.

Fapt este că problema aceasta nu va putea fi lămurită decât dacă vom reuși în prealabil să strângem informații complete asupra spațiului geografic și social în care există aceste vecinătăți și asupra formelor lor diverse. Deocamdată nu există ni-

căeri un inventar al satelor cunoscând vecinătatea. La cunoştinţa mea nu s'a făcut decât o singură încercare în acest sens, aceia a d-lui *E. Herbay* asupra vecinătăţilor din jud. Alba, prezentată, la îndemnul meu, în Seminarul de Sociologie din Bucureşti. Sunt acolo o serie de lămuriri care merită să fie cunoscute.

Deocamdată înfăţişăm aci, pe scurt, materialul informativ cules într'un singur sat românesc, Drăguşul, din Jud. Făgăraş. Il vom expune, mai întâi, cât se poate de obiectiv, abea sistematizat, urmând ca într'alt articol să tragem concluzii cu privire la vechimea şi sensul apariţiei acestei „vecinătăţi" în sânul unui sat românesc de veche organizare socială pe bază familială, cum este fără îndoială Drăguşul, în ciuda actualei întrebuinţări a vecinătăţii.

A. Numărul şi numele vecinătăţilor drăguşene

Intre anii 1929 şi 1932, când au fost făcute anchetele noastre monografice, existau în Drăguş un număr de 12 vecinătăţi, împărţind întreg „intravilanul" satului şi cuprinzând întreaga populaţie drăguşană, pur românească, (cu excepţia însă a ţiganilor).

I. Vecinătatea Bisericii;
II. „ Trâmbiţaşi;
III. „ Husarii din sus;
IV. „ Husarii din jos (Luncanii);
V. „ Codrari;
VI. „ Vâlcereni;
VII. „ Lăscari;
VIII. „ Grădinari;
IX. „ Nicheşti;
X. „ Rogozari;
XI. „ Răceşti;
XII. „ Uliţa Mare.

B. Organizarea vecinătăţilor

Fără să se ţie seama de deosebiri de neam, sau de obârşie socială, *vecinii* sunt adunaţi în vecinătatea lor, „după număruş"; mutarea în altă stradă atrage după sine şi mutarea într'o altă vecinătate. Asociaţia aceasta a vecinătăţii nu este deci benevolă şi nu poate fi schimbată după bunul plac. Tradiţional — deşi tradiţia nu e în Drăguş prea veche — satul se află împărţit în aceste 12 vecinătăţi şi toţi locuitorii fac, chiar fără să o vrea, parte din vecinătate. Atâta însă este limpede din acea-

stă viață a vecinătăților, căci, altfel, organizația lor este cât se poate de puțin închegată. Suntem, la Drăguș, departe de statutele scrise și regulele rigide ale Nachbarschafturilor săsești. In Drăguș administrația vecinătății este constituită exclusiv de către conducătorul ei, sau conducătorii ei, în număr de doi, împărțindu-și atribuțiile după buna lor înțelegere. Numirea lor se face prin alegeri, la date cari nu sunt fixate, pe un timp care nu e limitat și pe baza unor criterii care nu sunt totdeauna aceleaș, ele putând varia de la alegerea pe bază de licitație, fiind ales tată de vecini acela care dă vecinilor mai mult rachiu la adunarea generală, până la alegerea pe baza unor anume calități personale ale unui om.

Acești tați de vecini nu au nici-o răsplată pentru munca lor, afară numai de aceia, foarte puțin importantă, a scutirii de a merge la săpatul gropii, după cum vom vedea.

Ca să se poată lămuri mai bine viața acestor vecinătăți, vom da fragmente din convorbirile avute sistematic cu Drăgușenii asupra acestei probleme [1]. După numele informatorilor, vom pune, dacă va fi necesar, indicația în cifre romane a vecinătății din care fac parte.

1. *Adunări generale și alegeri de tați de vecini.*

„Se adună în fiecare an odată; ia un tată de vecini și dă și ăla o litră de țuică, acolo, și ăla rămâne pe un an de zile. Se adună într'o casă oarecare, cum hotărăsc ei, la un vecin. Se adună numai bărbații. Dacă este văduvă și vine și văduva. Fiecare cap de familie". (Inf. Ion Stoia 84 ani, din vecinătatea III). „Ei sunt aleși de mult. Se schimbă guvernul poate de trei ori și pe ei nu-i mai schimbăm. Dacă ar face o supărare la oameni, apoi minteni se adună și îl schimbă. Dacă nu, îl lasă cât de lung timp. Câte odată îi alege vara, dacă acum, vara, au răgaz. Se adună la umbră. Ori la caz de moare vre-unul dintre ei, apoi atuncea și iarna. Se adună toți într'o casă și care are voie, dă o litră de rachiu. Ai noștri sunt de mulți ani și nu îi schimbă nimeni, că alții nu vor să puie. Sunt oameni buni. Când prinzi un om bun, nu îl schimbi așa lesne" (Spiridon Tăteru, Vecinătatea V).

„Eu sunt tată de vecini și nu vrea să mai mă scoată din slujbă. A fost și Sava Dobrotă cu mine, dar el a plecat în America în 32. Eu am vrut să dau abzicere și nici nu le-am dat nimic (rachiu). Sunt de mult, de vre-o 13 ani. Pe ăi dinaintea mea îi

---

1) O parte din fișele folosite au fost strânse în 1929 de către d-l *Filip Pașcanu*.

mai schimba, dar pe mine știu că mă găsesc întotdeauna pe acasă (informatorul este mutilat de piciorul stâng și nu poate lucra la câmp).

Vecinătatea se adună la crâșmă, așa undeva. Atunci le-am dat vre-o câteva. Le-am mai dat. Dar acum, de vre-o trei ani, nu le-am mai dat nici rachiu, nici nimic. Se adună toți așa, se duce unu după ei și îi adună pe toți, dacă se face. In alte vecinătăți se fac în tot anul. Dar la noi nu s'a mai făcut. Vin numai bărbații de la 20 de ani la deal. Asta pe număruș. Care dă mai mult, ăla îl alege. Dacă începe dela o litră de rachiu sau de la două, și apoi care dă mai mult, ăla rămâne. Așa a fost legea" (Inf. Gheorghe Vasile Rogozea, X). Alegerea tatălui se face pe la Sân Petre (Inf. San Rogozea, X).

„Sunt tată de vecini dela 1927. Tată de vecini se alege cu aclamație. Toți o zis că să stau eu și atunci am luat tovarăș pe Luțian. Numai unul s'alege. Pe urmă își mai ia un tovarăș." (Inf. Neculae Fogoroș din Vec. Bisericii).

„Vecinătatea are rânduială la Sân Pietru. Tatăl de vecini nu are nici-un avantaj. De aceia când se adună vecinătatea, zice tatăl de vecini: să fii tu tată, că eu sunt de un an de zile. Și atunci îl schimbă. Stă un an, stă și doi" (Nic. Fogoroș, I).

„Alegerea se face la un an odată. Sunt 28 de capi de familie, fie bărbați, fie femei văduve, după gospodării, după gazde. Alegerea se face prin aclamație. Eu sunt tată de vecini numai dela Crăciun. Am mai fost încă de două ori" (Samuil Trâmbițaș, II).

„Tata de vecini s'alege la anul hăl nou. S'adună mai mulți și dau o țâr de rachiu și care dă mai mult, ăla rămâne. Se 'ntâmplă să rămână tot ăla. Acu îs amândoi aleși" (Damaschin Stoia, tată de vecini în Husarii din Sus).

„Is aleși tată de vecini de un an. Acum toamna s'au schimbat. Când au răgaz de beau. Vara nu s'a schimbat nici-odată. După ce gată cu îmblătitul, apoi atunci, Duminecă, îi schimbă. Aleg oamenii pe care vor. Care dă rachiu mai mult" (Maria Stoia, IV).

„Am fost ales eu și am mai luat ajutor pe Ion Rogozea". (Inf. tatăl de vecini Spiridon Codrea din Husarii de jos).

„Avem aleși pe trei ani de zile pe Gh. Bogdan și Zaharia Racu. De vre-o doi ani de zile. Cam primăvara alegem când au oamenii răgaz. La trei ani odată se face alegerea și noi îi schimbăm pe tații de vecini. Alegerea se face în stradă, primăvara când tăiem tufele la pășunat, sau când venim de la pădure, până nu am ieșit la munca câmpului, prin Martie. Dacă e vreme rea, ne adunăm și în casă, dar mai mult în stradă, că primăvara este vreme bună. Majoritatea decide alegerea tatălui de

vecini. Majoritatea poate chiar să revoace pe tătal de vecini, înainte de trei ani, dacă sunt 3/4 din voturi. Dar la noi nu s'a întâmplat să dăm jos pe un tată de vecini. Alegem pe oamenii care sunt mai vrednici și dintre aceștia pe acela care dă mai mult. Dar pe cel slab nu-l lăsăm de ar da cu mult mai mult decât unul bun. Pe cel slab nici-odată nu-l lăsăm la licitație". (Inf. Ion Gh. Bogdan, VI).

„Suntem aleși de trei ani. In fiecare an am fost lăsați tot noi. Suntem amândoi aleși". (Inf. tatăl de vecini Matei Fogoroș, VII).

„Anul acesta nu s'a mai făcut alegere. S'au adunat oamenii și au spus: să mai dați o litră de spirt și să rămâneți tot voi. Adunarea s'a făcut la anul nou, la Sfântu Vasile. Că așa e: cine nu îi place să muncească la groapă, dă o litră de rachiu și rămâne tată de vecini. Dar anul ăsta nu s'a scimbat tatăl de vecini, că am spus: nu mai dăm nimic, că nu mai vrem să fim tată de vecini. Și nu a vrut să dea nimeni nici-o litră și atunci am rămas tot noi. Adunarea pentru alegerea tatălui s'a făcut la Cezar Iurcovan" (Ion Fogoroș, tată de vecini, VIII).

Ion Fogoroș e singurul tată de vecini ales. Și-a luat ca ajutor pe Vasile Fogoroș.

S'alege totdeauna la anul nou. Se'ntâmplă câteodată că-l lasă tot pe ăla (Ion Z. Racu, IX).

„Vecinătatea Răceștilor și-a păstrat aceiași tați de vecini încă dinainte de răsboi. Alte vecinătăți schimbă mereu pe tații de vecini, ca să iasă ceva rachiu" (Gh. Potintei, XI).

„Sântem doi tați de vecini. Ne adunăm mai mulți oameni și alegem un tată de vecini. Atunci dăm o țâr de băutură și s'alege care dă mai mult. S'alege pentru mai mulți ani și numai de ești om rău te scoate. Vecinii n'au adunări în cursul anului. Numai când alege pe tata de vecini. Când un tată de vecini nu-i bun, îl svârle afară. Dar un an tot stă, oricât de rău. In timpul anului nu facem adunări, că n'are omul timp. In timpul Duminical mai bine se duce la cârciumă" (Ion Sofonea, tată de vecini în Răcești).

„Tatăl de vecini se alege în fiecare an prin licitație. Unul zice: dau un lităr de rachiu. Altul: dau două. Și dacă nu dă cineva mai mult, ăla rămâne tată de vecini. Boresele nu se amestecă, nu au treabă la alegere" (G. Trâmbițaș, tată de vecini în Ulița Mare).

„Se aleg în ziua de Bobotează, după anul nou. Atunci au ai noștri, vecinătatea noastră și țâr de fond și se adună și beau ceva din fond și care mai au poftă să bea, că sânt o țâr mai cherceliți, „hai să schimbăm tatăl de vecini", să le mai dea o

ţitră două. Şi cine le-o da, acela este tată de vecini" (Eva Gh. Sofonea, XII).

C. Rosturile vecinătăţilor

1) *Societate de înmormântare.*

Cel dintâi rost al vecinătăţilor, de care pomenesc drăguşenii, este acela al participării vecinătăţii la înmormântări. Făcutul gropii şi ducerea mortului până la progradie, au loc în Drăguş, cu schimbul, pe vecinătăţi.

„Când moare un om, noi trebue să-l mânăm la groapă şi să dăm ajutor să-l ducă" (Nicolae Iurcovan, I.). „Rostul lui este ca, la un interes mare, când nu trebue însă să se mâne tot satul, se mână numai o singură vecinătate, mai cu seamă la înmormântare. Tatăl de vecini cheamă atunci pe acel vecin căruia îi vine rândul să meargă la groapă" (Samuil Trâmbiţaş, II.). „S'adună aşa când moare un om şi îi mână la groapă tata de vecini". „Tata de vecini n'au altă treabă fără numai să facă groapa când moare un om. Patru i-o face şi şase îl duce" (Damaschin Stoia, III). „La noi este făcut, dacă moare cineva, are vecinătatea 33 de oameni, apoi îi mână la groapă, câte patru. Dacă este copil, mână doi" (Spiridon Codrea, IV). „Când moare cineva, este dator să mâne oamenii la rând, să-l ducă la groapă. El are audienţă şi cum moare cineva, se duce ruda de-l anunţă şi el mână la rând pe oameni să facă groapa. Toţi trebue să meargă, la rând. Numai tatăl de vecini este scutit. Dacă nu mergi la groapă, vii la ţigan şi plăteşti om în loc. Plăteşti vre-o 40-60 de lei. Ori te învoeşti cu celălalt vecin care merge la rând cu dumneata, căci sunt totdeauna doi vecini care fac groapa. Ţiganilor nu le dai totdeauna bani, că nu ai totdeauna bani la îndemână. Mai le dai şi o măsură de bucate. O măsură ajunge. Nu le dai niciodată mai mult. Ba iarna merge ţiganul şi pe jumătate de măsură de bucate" (Ion Bogdan, VI). „Altă treabă n'avem decât să ţinem rândul la groapă" (Matei Fogoroş, VII). „Când vine treaba să faci o groapă, când moare un om din vecini, te duci să mâni pe oamenii aceia de le vine rândul să meargă la groapă" (Ion Fogoroş, VIII). „Când moare un om din vecinătate mână tata de vecini patru oameni să facă groapa şi şase oameni să-l ducă. Că altfel, ceilalţi îs la câmp şi rămâne mortul pe laviţă" (Ion Sofonea, XI). „Tată de vecini nu-i mai nimic. N'are altă treabă decât să mâne la groapă" (Ion Sofonea, XII). „Dacă moare cineva trebue să mâne patru inşi la groapă şi patru să-l ducă la groapă. Este ordin să meargă patru oameni la groapă,

dacă este mortul mai mare. Dacă este copil, numai doi" (Spiridon Tătaru). „Nu ai nimic ca tată de vecini, fără numai nu mergi să faci groapă, nu mergi la făcut de groapă. Ii mâni și tu nu te duci la groapă. Poate-ți vine rândul de câte două ori pe an ori de trei ori, că mai mor copii şi vin tot câte patru la groapă. Nu se reia cu fiecare an. Merge tot mai departe. Se începe dela San în jos. Când este frig merge și câte șase, când este iarnă" (Gheorghe Rogozea, X).

2) *Prestare de lucru comunal.*

Se mai întâmplă de are comuna treabă cu vecinătatea. Atunci tot la tata de vecini spune (Dionisie Fogoroș, II). „Când se curăță imașul, tot tata de vecini îi mână". „Mai face șanțuri pe ulițe. Acolo lucră și tata de vecini. Numai groapă nu face. Mai e o grădină de-i zice cimitir, unde se îngroapă mortăciunile, vitele moarte. Nu le jupoaie, le îngroapă așa. Și atunci tot tata de vecini îi mână" (Damaschin Stoia). „Ori se mai întâmplă că vine repede o ploaie mare, strică ceva și atunci îl mână cu vecinătatea. Nu ar fi lucru să meargă toată comuna, așa că mână numai o vecinătate, sau două-trei, după cât este lucru. Sau se strică la telefon ceva, la tot lucrul satului adică. Dacă se strică ceva și trebue numai doi-trei, mână din ăia care n'au fost" (Spiridon Codrea). „Cân' tata de vecini mână pe oameni la lucru și oamenii nu vin, le pune amendă: întâi 50 de lei, pe urmă 100 de lei. Când tata de vecini nu-și face datoria, îi pune și lui amendă cam de 100 de lei" (Ion Husea).

„Când vine un lucru comunal și nu trebue să iasă toată comuna, primarul zice: este rândul vecinătății cutare să iasă la lucru și vine tata de vecini din casă în casă și spune: vecinătatea noastră mere în cutare loc să lucre. Tatăl de vecini are numai servici să spună, să mâne, dar altfel lucrează și el în rând cu ceilalți și la drum, și la curățitul pășunii de tufe. Numai la groapă este scutit" (Ion Bogdan).

„Ținem rândul și la fânețe, la curățat. Mai ne spune de la cancelarie ceva pentru lucrul comunal și spunem și noi la oameni" (Matei N. Fogoroș).

„Când vine o poruncă să cureți șanțurile și să se aducă nisip pe drum, trebue să te interesezi. Tot așa când te duci la pădure sau la curățatul bucății de pășune, tatăl de vecini trebue să spună la oameni să meargă. Dar atuncea merge în rând cu ei. Dacă omul nu merge, îl duce și la Arpaș și-i dă și 100 de lei amendă. Dacă nu-și face datoria tatăl de vecini, nu știu ce

păţeşte. Până acuma nu ştiu că n'am păţit. La păşune trebue să tai crăcile de mesteacăn în două zile" (Ioan Fogoroş).

„Tatăl se duce aşa pe la primărie pentru comună când vrea să cureţe strada, ca să cureţe şanţurile pe margini. Mână oamenii pe la primărie". „Tatăl de vecini supraveghează drumurile şi mână pe rând pe fiecare vecin." (Alexandru Rogozea). „Treaba tatălui de vecini îi să mâne pe oameni la curăţat de păşune. Avem mai multă păşune în pădure şi mânăm de fiecare gazdă câte un om. Ii mai mână şi la lucrul comunal. Când e ceva de făcut, spune domnul primar la tata de vecini. Când vine curăţatul uliţelor, îmi spune mie să spun la vecinii mei" (Ion Sofonea). „Când se duce oamenii la treabă pentru comună, tata de vecini îi rândue" (Ion Sofonea).

3) *Răspândirea veştilor oficiale.*

Primăria când are de comunicat ceva sătenilor, se foloseşte de două mijloace. Dumineca, la eşirea dela slujbă, „publică" veştile sau ordinele sale în faţa tuturor vecinătăţilor care se adună în stradă. Dacă sunt veşti urgente peste săptămână, primăria înştiinţează pe tatăl de vecini, care la rândul lui îşi înştiinţează vecinătatea. „Primarul dacă are ceva de spus, spune la tata de vecini. Nu scrie la lege să spuie, numai că aşa e obiceiul" (Nicolae Iurcovan). „Nu este nimic important ca slujbă, afară numai că-l ştie primăria şi îl poartă în sat să mâne oamenii: du-te la vecinii tăi şi le spune să fie în cutare dimineaţă în cutare loc". „Mai mă roagă primăria să mai spui câte ceva la oameni, dar numai dacă vreau". „Dacă nu vreau, nu spui şi n'are ce-mi face, că nu scrie la lege, numai aşa e obiceiul" (Spiridon Codrea). „Când are ceva de spus domnul primar spune la tata de vecini" (Dionisie Racu). „Tatăl de vecini este acela care primeşte de la primărie, ordinele care nu se publică înaintea bisericii" (San Rogozea).

4) *Ajutor mutual.*

Vecinii sunt îndatoraţi la un ajutor mutual. De pildă în caz de incendiu. Pe vremuri, tradiţia spune că existau chiar organizaţii de pompieri, cu instrumente speciale, în fiecare vecinătate. Astăzi nu a mai rămas decât îndatorirea de a sări la stingerea focului: „Dacă este foc în vecinătate atunci trebue de două-trei ori să-i mâni la foc, care-i găseşti acasă. Care nu merge şi-l găseşte jandarmul acasă, îl pedepseşte". „Musai să meargă că se poate întâmpla să bată un vânt şi se aprinde tot

satul" (Gheorghe Rogozea). „Inainte fiecare vecinătate avea și aparate contra focului, cârlige și scări" (San Rogozea).

Dar, partea cea mai interesantă este aceea a unei organizări de societate de tovărășie de ajutor mutual, înființate în sânul vecinătăților cu statute scrise și alegeri de președinți și dăjdieri, deosebiți de tații de vecini. Aceste așa numite *„fonduri"* au fost pe vremuri mai multe. In urma războiului și mai ales a crizei economice de după război, majoritatea fondurilor au pierit și niciuna din ele nu funcționează satisfăcător. Astăzi în ființă sunt: fondul vecinătății Ulița Mare, fondul Grădinarilor, fondul Lăscarilor și fondul Vâlcerenilor.

Studiul acestor „fonduri" trebue însă să fie făcut deosebit, dat fiind faptul că au o personalitate juridică și o viață economică, paralelă, însă deosebită, de cea a vecinătăților. In aceeași situație sunt și asociațiile de treerat ale sătenilor drăgușeni.

5) *Cumpărarea gunoiului, sau a străzii.*

Un obiceiu foarte ciudat al drăgușenilor, dar în acelaș timp foarte cuminte, este acela de a cumpăra de la primărie dreptul de a ridica gunoiul depe străzile satului, spre a fi folosit ca îngrășăminte naturală. Primăria nu vinde acest drept fiecărui cetățean în parte, ci îl vinde pe porțiuni mari de stradă, determinate de întinderea vecinătăților, unui singur delegat al vecinătăților, care apoi îl revinde fiecărui om în parte. Iată cum se procedează. „Gunoiul anul ăsta l-a luat Iacob Bobeica (casa 117) cu vreo 20 de lei. Nu a dat-o până acum că n'a avut răgaz. Dar ea este împărțită de acum un an și-i dăm și lui câte ceva. Nu câștigă nimic. Cum a fost împărțită anul trecut, așa rămâne și acum. Acum un an toți au avut uliță și acuma a spus că le lasă tot așa cum au fost" (Gheorghe Rogozea). „Tata de vecini n'are treabă la vânzarea gunoiului". „Anul ăsta s'a vândut la Sf. Petru cu 5 lei 5 pași. Care ia arenda, o ia de la cancelarie."

„Pentru gunoi, când se vinde bălegarul străzilor, îl cumpără unul și apoi noi îl cumpărăm de la el cu cât vrea. Poate el vrea să mai câștige ceva și cumpără cine are voe și cui este el învoit să dea. Dacă nu, ține el tot. Acum un an am ținut-o eu cu 50 de lei. Anul acesta am auzit că a luat strada Ion Codrea. Am auzit că nu știu cât a dat: 15 lei. Eu după ce am cumpărat strada, am vorbit cu fiecare în parte. Se țineau după mine ca cloșca când duce puii. Intrebam: cât ai avut acum un an? Cu cât ai plătit? Eu am rugat pe unul de a făcut socoteala ca să iasă cu cât am luat și eu. Atâta să iasă. Ala ține atâta, ăla atâta, pe cât este merita lui. „No hai, tu dă atâta".

La urmă când s'a adunat toată suma, am văzut cu cât a eșit. Acum numai de o săptămână s'a vândut în fața bisericii. S'a publicat în fața poporului, apoi s'au dus la primărie să plătească banii acolo, care au vrut să cumpere. Și au făcut ceva înscris. Eu nu am cumpărat nimic până acum. Nu a venit nimeni să-mi zică nimic până acum. Dacă o vrea să câștige, eu nu pot să știu. S'o face poate după cum a ținut și până acum: unul cu câte un leu, altul cu 50 de bani, altul cu doi lei. Ce știu eu cugetul omului, cum vrea să facă?" (Dumitru Fogoroș, mutat de curând din vecinătatea Lăscari în vecinătatea Vâlcereni, deși cu fondul a rămas în Lăscari). „De Vâlcereni mă țin, că altfel cu ce nas ași fi cumpărat anul trecut strada? Pe ei îi am acum vecini".

Gunoiul a fost luat dela cancelarie cu 40 de lei. S'o vândut cu 2 lei 15 pași. De la cancelarie l-o luat Gheorghe Loghin Gușăilă.

Gunoiul se vinde de primărie prin licitație publică. Licitația se face pe ulițe după vecinătăți și vecinătatea deleagă un om care cumpără pentru întreaga vecinătate. In vecinătatea Grădinari ulița a fost cumpărată de Gheorghe Arsene Fogoroș cu 35 de lei. Gunoiul a fost împărțit pe case, fiecare cumpărând partea din fața casei lui. Măsurătoarea se face cu pasul. Prețul a fost cu 5 lei pasul. Gunoiul se vinde în cost. Când cineva nu vrea să cumpere partea din dreptul casei sale, se procedează la vânzare prin licitație, ținută numai între vecini. Se obțin prețuri destul de mari. In 1929, peste 100 de lei. Banii au servit la cumpărare de vin, vânzarea fiind urmată de o petrecere care a avut loc la Cezar Iurcovan în ziua de Sf. Petru (fișă Filip Pașcanu).

„S'a licitat la primărie bălegarul și a luat arenda cine a dat mai mult. Anul ăsta s'a dat 30 de lei. Apoi ne-am adunat cu toți vecinii și am dat fiecare câte 5 lei pentru 8 metri de stradă și ni s'a dat și o țâr de vin" (Ion Fogoroș).

„Avem treabă așa când dăm străzile. Gunoiul se vinde la primărie și-l cumpără un om pentru vecinătate. L-a cumpărat Vasile Tătaru cu 25 de lei și s'a vândut la oameni cu 2.50 pasul. Se vinde toată lărgimea străzii".

Iată și un model de „foaie de licitație" încheiată la Primărie, cu privire la gunoi.

„Proces verbal de licitație

luatu în comuna Drăguș la 31 Iunie 1929 în cauza arendării erbei de pe calile din ovese, holde, Cucuruze, Roghina lui Serban și Jariștea mică și gunoiul de pe ulițe din comună,

Prezenţii Subscrisii

In urma publicaţiunii premerse, întrunindu-se publicul înaintea Primăriei comunale cărora li se publică condiţiunile de licitaţie şi anume

Iarba de pre căi şi Jarişte, se vinde numai pentru cosit, nici de cum de a o păşuna cu vite şi numai pe anul curent. Gunoiul de pe străzi, numai băligele se arendéză, pe period de un an şi anume din 30/VI/1929 pînă la 30/VI/930 şi arandaşului nu este ertat să scobeasca cu sapa, numai cu mătura.

Amintitele bunuri comunale se vind pe lîngă bani gata: după aceia se începe licitaţia, cum decurge în modul următor.

1) se arendează călile din ovez, la care îmbie mai mult ca orişi cine suma de lei 380 scris trei suteoptzeci, de către Neculae Iurcovan.

2) călile din holde, la care îmbie mai mult ca oricine Ermolae Codrea cu suma de lei 365 adeca trei sute şaizeci şi cinci, care se declara de plus aferent.

3) calile din cucuruze şi topile, la care îmbie mai mult ca orişi cine Vasile Cristea cu suma de lei 315 adecă trei sute cincisprezece lei.

4) Jariştea mică, se arendează la care îmbie mai mult ca orişicine Ion C. Iurcovan cu suma de lei 1055 adeca una mie cincizeci şi cinci lei.

5) Roghina lui Serban, se arendează la care îmbie mai mult ca orişicine cu suma de lei 155, adecă una sută cincizeci şi cinci de către Neculae Biliboacă se declară de plus aferent.

6) Uliţa Rogozarilor, se declară de plus aferent Vasile V. Tătaru cu suma de lei 40, adecă patru zeci lei.

7) Uliţa Bisericii, se declară plus aferent George Iulian Fogoroş cu suma de lei 30.

8) Uliţa Nescăilor, se declară de plus aferent Ion Iosif Rogozea cu suma de lei 30.

9) Uliţa Husarilor din jos, se declară de plus aferent Dumitru Z. Scurtu cu suma de lei 30.

10) Uliţa Husarilor din sus, se declară de plus oferent, George V. Scurtu cu suma de lei 105.

11) Uliţa Vîlcerenilor, la care se declară de plus oferent Ion Simen cu suma de lei 25.

12) Uliţa Codrarilor, la care se declară de plus oferent Neculae N. Tătaru cu suma de lei 205.

13) Uliţa Lăscarilor, la care se declară de plus oferent George Loghin Guşăilă cu suma de lei 40.

14) Uliţa Grădinarilor, la care se declară de plus oferent George Arsenie Fogoroş cu suma de lei 35.

15) Ulița Nicheștilor, la care se declară de plus oferent Ermolae Codrea cu suma de lei 70.

16) Ulița Mare, la care se declară de plus oferent Vasile Bobeica cu suma de lei 15.

17) Ulița din sus din sat, la care se declară de plus oferent George V. Scurtu cu suma de lei 25.

18) Ulița din jos de sat, la care se declară de plus oferent Vasile V. Tătaru cu suma de lei 5 adică cinci.

19) Hudița Podului, la care se declară de plus oferent Dinisie N. Rogozea cu suma de lei 35.

Alte bunuri comunale ne mai fiind de a se arenda, procesul verbal se încheie și se subscrie.

(Urmează iscăliturile primarului, notarului, a casierului și altora).

6) *Loc de adunare și de sfat.*

In ceasurile libere vecinii se adună laolaltă în casa unuia dintre ei ca să citească și să comenteze veștile din țară și din sat. Uneori aceste adunări sunt adevărate cluburi a căror importanță pentru întreaga viață spirituală a satului a mai fost arătată pe larg de către d. *Traian Herseni* în studiul său „Clubul Husarilor" publicat în Arhiva. Dar și în alte vecinătăți asemenea adunări au loc.

„Se adună așa seara. Se adună pe la oameni, cu jurnalele astea, iarna, în câte o casă, la câte unul. La Ion Rogozea mai în toate serile ne-am adunat ăștia mai tineri. Mai citește unul jurnalul, care are. Mai citește cu glas tare. Dumitru Dobrotă, a lui Savu Dobrotă, ăla ne mai explică. El are gazeta abonată de bătrânu. Că bătrânu a fost ca pădurar aici și apoi s'a dus la America. Apoi povestim așa de câte ceva. Din alte vecinătăți nu vin. Chiar așa când se nimerește, de este pe la ăla și dăm peste el, apoi vine. Vecinii se adună dar nu chiar toți". (Informator Gheorghe Rogozea din Rogozari). „Și în vecinătatea Nicheștilor se mai adună oamenii câte doi-trei când e noaptea mare". (Informator Ion Racu).

7) *Orânduirea vigililor de hotar.*

Dacă primăria nu are mijloace financiare suficiente pentru plata unor păzitori de câmp, atuncea vecinătățile preiau sarcina de a fi, cu rândul, vigili de hotar. „Și păzitorii de hotar, vigilii de hotar, tot pe vecinătăți sunt. In anul ăsta sunt Nișcăii

vigili. Incep cu numărușul de la școală. Inainte aveam vigilii pe bani. Acum mână oamenii pe număruși". (Informator Spiridon Codrea).

8) *Priveghereа sănătății.*

Tatăl de vecini are îndatorirea de a da seama de toate faptele ce se petrec în vecinătatea lui. De aceea în caz de epidemie, el este dator să semnaleze primăriei pe bolnavi.

„Când vine câte ceva în sat tatăl de vecini trebue să aibe grijă. Și vin multe peste tatăl de vecini. Numai vine o boală de bubat in sat, peste oameni; și trebue să mergem în fiecare dimineață pe la gazde, să vedem : betegi îs copiii? ș'apoi mergem la cancelarie să spunem" (Informator Ion Fogoroș).

9) *Loc de propagandă politică.*

O folosire mai nouă a vecinătăților este și aceea prilejuită de propaganda politică. Un propagandist electoral sosit în Drăguș în vara anului 1932 a mers rând pe rând pe la vecinătăți, a căutat să convingă pe fruntașii fiecărei vecinătăți în parte și tot pe vecinătăți a plătit și băutura pe care o folosea ca mijloc de propagandă.

10) *Exprimare a opiniei publice sătești.*

De câteori este prilejul ca opinia publică a satului să prindă chip mărturisit, vecinătățile își au rolul lor. Astfel la adunarea generală a Căminului Cultural din Drăguș, ținută în ziua de 6 Ianuarie 1936, s'a propus și s'a admis ca în sfatul Căminului satul să fie reprezentat prin 12 delegați a celor 12 vecinătăți din sat.

D) **Concluzii.**

După cum se poate vedea, deși organizarea vecinătății este cât se poate de sumară și de variabilă după împrejurări, legăturile pe care le are cu viața satului sunt totuși destul de mari. In primul rând această organizație a vecinătăților servește unor interese particulare ale gospodarilor. Dar ea este în acelaș timp folosită, neoficial, dar sistematic, de către administrația comunală. Este o întrebare la care nu suntem datori să răspundem acuma,

dacă această instituţie a vecinătăţilor merită sau nu merită să fie priveghiată ceva mai îndeaproape de către autorităţile de stat şi cu alt prilej vom arăta şi care sunt concluziile analizei sociologice ce se poate face asupra acestui material informativ din Drăguş.

HENRI H. STAHL
